Na Gemeri sa poľnohospodári stretli s ministerkou Matečnou

Pracovné stretnutie ministerky Gabriely Matečnej a gemerských podnikateľov v Rimavskej Sobote riešilo najmä aktuálnu situáciu tamojších regiónov, povinné členstvo v komore a akčný plán, s ktorým prišla Vláda SR.

Pozvanie na stretnutie 8. júla v Rimavskej Sobote prijali aj generálny riaditeľ Poľnohospodárskej platobnej agentúry Juraj Kožuch a predseda pre sekciu poľnohospodárstva a služieb Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Alexander Pastorek. Účastníci diskusie prišli z Gemera, Malohontu a Novohradu, čiže z okresov Rožňava, Revúca, Rimavská Sobota, Lučenec a Poltár.

Širšie teritórium juhu stredného a z časti východného Slovenska má podobné pôdne, klimatické a produkčné podmienky. Okrem toho má ešte jeden neslávny spoločný prívlastok: zaostávajúce regióny. Podľa štatistík Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny patria medzi najmenej rozvinuté okresy Slovenska. Vláda SR pre nich vygenerovala akčný plán na zmiernenie vysokého percenta nezamestnaných občanov a vyrovnávanie regionálnych rozdielov. Tieto akčné plány s podpornými balíkmi sú na niekoľkoročné obdobie. Cieľom pracovného stretnutia nebolo podrobiť akčný plán analýze, ale skôr poukázať na príčinné súvislosti, ktoré región do tohto režimu dostali. Ministerka Matečná južnú strednú oblasť Slovenska dobre pozná, nakoľko tu roky služobne pôsobila.

V správe o stave poľnohospodárstva v uvedených okresoch predseda Gemerskej regionálnej poľnohospodárskej a potravinárskej komory František Tóth hovoril, že v časoch zmeny politického systému štátu a následnej transformácie boli regióny hodnotené ako ťažiskové, s veľkým potenciálom spracovateľských kapacít, ktorých surovinová potreba bola z veľkej časti zabezpečovaná doma z regionálnych zdrojov. Celá škála miestnych agrárnych produktov vstupovala vo forme prvotných surovín do potravinového reťazca v rovnakej oblasti. Existencia mlynu, pekárne, cukrovaru, pivovaru, konzervárne, závodu na spracovanie tabaku, mliekarní, vinárskych závodov,

výrobne nealko nápojov, STS-ky (strojovej a traktorovej stanice), viacerých nákupných centier poľnohospodárskych produktov a v neposlednom rade mäsokombinátu znamenala odbytové istoty. Často sme boli titulovaní ako srdce potravinárskeho priemyslu Slovenska. Všetky tieto závody pre neadekvátnu privatizáciu zanikli alebo zredukovali svoju výrobu na minimum.

Vidiek a dediny stratili svoju pravú tvár, absentovala možnosť pracovných príležitostí a mnoho dobrých pracantov cestuje za prácou mimo región a mimo republiky. Vidiecke obyvateľstvo nakupuje potraviny v obchodných centrách v mestách. Dospeli sme k tomu, že ničíme náš potenciál a obyvateľstvo podporuje a živí agrárnikov cudzích štátov.

Podobný osud zastihol aj podniky priemyslu, ktoré zamestnávali niekoľko tisíc zamestnancov. V regiónoch evidujú 1053 podnikateľov uchádzajúcich sa o podporu v poľnohospodárstve, ktorí sú bez ohľadu na výmeru a výrobnú formu tvorcami nových hodnôt. Mnohí z nich disponujú špičkovými výrobnými technológiami a za dosahované výsledky sa nemusia hanbiť. Nákupom a zavádzaním nových výrobných strojov a technológií do praxe sa rapídne znížila potreba ľudskej pracovnej sily, čím sa úmerne zvýšila produktivita práce. Napriek tomu momentálne už poľnohospodári pociťujú nedostatok odborne kvalifikovaných pracovníkov v niektorých profesiách, najmä opravárov, vodičov poľnohospodárskych strojov, pracovníkov v živočíšnej výrobe a ďalších.

Terajší výrobný potenciál regiónu

Poľnohospodári z Gemera, Malohontu a Novohradu hospodária spolu na 131 500 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho ornej 82 900 ha, evidujú celkom 48 600 ha trvalých trávnych porastov. Je tu 55 % stredne ťažkých pôd, 35 % ťažkých ílovitých pôd; ľahkých piesočnatých pôd je len 10 %. V nížinných oblastiach prevládajú kyslé pôdy s potrebou úpravy PH na ploche 50 % z ornej pôdy. Štruktúra osevov sa prispôsobila potrebám trhu, živočíšnej výrobe a odbytovým možnostiam, v ktorých sa hospodári. Živočíšna výroba zaznamenala prudký pokles stavov všetkých druhov a kategórií hospodárskych zvierat. Poklesli stavy hovädzieho dobytka v priemere o 52 % na 24 600 ks. Stavy kráv sa znížili o 60 % na súčasných 4 900 ks. Oviec chovajú 37 800 ks. Takmer sa zlikvidoval chov ošípaných. Tie momentálne produkujú v troch väčších výrobných jednotkách v počte 19 000 ks, z toho je jedna investičná spoločnosť so zahraničnou účasťou s kapacitou prasníc 4200 ks. O to je to viac smutnejšie, že spotreba bravčového mäsa v SR je pokrytá len na 36 % z vlastnej

produkcie, zvyšok musíme dovážať. V úspornom režime funguje aj veľkovýrobná forma chovu hydiny, ktorá produkuje ročne 35 mil. vajec. Výrobná cena vajíčka doma je 0,05 eura, no z Poľska sa dovážajú vajcia za 0,03 eura, čo je dlhodobo takisto neudržateľná situácia.

Poľnohospodári tvrdili, že čím ďalej hospodária v atmosfére tejto doby, tým viac sa potvrdzuje fakt, že ich agrárna činnosť stráca svoj šarm. Keď je k nim príroda štedrá, naše podnikateľské prostredie na to nereaguje alebo reaguje negatívne. Mechanizmus trhu, ponuka a dopyt pôsobí nevyspytateľne. Tvoria svoje podnikateľské plány bez koncepčných zámerov. Záujem trhu o finálne produkty sa zužuje, zisťujú ich nepredajnosť, pomaly nevedia realizovať výrobok zo ziskom. Reforma SPP vniesla do ich činnosti mnoho komplikácié, ktoré sa prejavujú v tvorbe optimálnych štruktúr pestovaných plodín. Rozrástol sa systém kontrol a tunajší poľnohospodári majú pocit, že často slúžia len na účel - ako neposkytnúť podporné prostriedky. Zmeny v hraniciach kultúrnych dielov a ich výmer zamiešajú karty v tvorbe deklaračných tlačív, hlavne u tých, ktorí majú určité záväzky a viazanosti. Ďalej pretrváva problematika nedoriešených duplicitných deklarácii s vyvodením dôsledkov, prípadne trestnoprávna zodpovednosť voči previnilcom. Poľnohospodári pociťujú prebujnenosť rôznych kontrol v oblasti požiarnych, bezpečnostných predpisov a iných, kde si často podávajú kľučky rôzni kontrolóri. Neraz vygenerujú závratné sumy v podobe rôznych pokút a predpísaných opatrení. Tieto komplikované predpisy sťažujú život a znamenajú mnohokrát veľkú administratívnu záťaž.

V oblasti poskytovania podporných prostriedkov majú zlé skúsenosti s korupciou v hodnotení projektových zadaní a veľakrát už prestávajú mať záujem o túto formu podpory pre časté komplikácie pri schvaľovacom procese. Zúčastnené okresy majú ďalší spoločný problém, a to škody spôsobené poľovnou zverou, keď ich hodnota dosahuje ročne miliónové škody. Ďalej dramaticky postihli tieto okresy nelogické úpravy v oblasti bývalých LFA. Boli vypustené veľké plochy, takmer celé katastre z kategórie ostatných znevýhodnených oblastí.

SPP aj povinné členstvo v komore

Prítomní ocenili vzťah novej ministerky k samospráve a ochote spolupracovať. Ich postrehy do tejto doby sú pozitívne. Držia pani ministerke palce a veria, že bilaterálne európske rokovania budú úspešné, hlavne v prehodnocovaní reformných krokov Spoločnej poľnohospodárskej politiky a v presadzovaní národných kompetencií v záujme navrátenia spoločenského uznania agrorezortu. Poľnohospodári sa dotkli sa ešte jedného pálčivého problému, a to k navráteniu pôvodnej tváre poľnohospodárskej komore, čiže znovazavedeniu povinného členstva. Ako príklad dali poľský model, kde sa každý podnikateľ podieľa na činnosti a neplatia žiadne váhy hlasov pri rozhodovaniach, ktoré sú stanovené podľa rôznych kritérií.

Poľnohospodári hovorili pani ministerke o stave ozimných porastov, ktoré prezimovali dobre. Neskoré jarné mrazy poškodili hlavne špeciálnu rastlinnú výrobu, hlavne ovocie, vinič a už vysadené planty zeleniny. Poškodenia sme zaznamenali aj v kukurici, slnečnici a sóji. Napriek všetkej námahe a vynaloženým veľkým finančným prostriedkom sú straty obrovské (účinná protimrazová ochrana vyžadovala náklady od 600-1000 eur/ha). Pani ministerka hovorila o riešení požiadavky na odškodnenie z prostriedkov EÚ. Po mrazoch dostali rastliny v tomto teritóriu ďalší šok vo forme obrovského nedostatku zrážok. V apríli napršalo len 27 mm, dlhodobý normál je 45 mm; v máji 53 mm, dlhodobý normál 69 mm a v júni 38 mm, pričom dlhodobý normál je 80 mm. Deficit za tri mesiace činí 76 mm a to všetko pri veľmi vysokých až tropických teplotách. Závlahové systémy v regióne sú nefunkčné a zastaralé. Aj vodné zdroje majú len obmedzenom počte, farmári denno-denne musia voziť vodu v cisternách aj pre zvieratá. Niektorých poľnohospodárov neminuli ani krupobitia a víchrice; len počas júna trikrát: 9.6., 15.6. a 25.6. Pani ministerka hovorila o založení rizikového

fondu za účasti štátu, poisťovní a pestovateľov.

Poľnohospodári vyslovili veľkú vďaku za schválené opatrenia na riešenie krízy v sektore mlieka, hoci do budúcnosti bude treba nájsť systémové riešenie aj pre tento sektor.

Generálny riaditeľ PPA Juraj Kožuch hovoril o zásadách administrácie žiadostí o podpory. V priebehu diskusie poukázal na zásady poukázania podpôr, hovoril tiež o duplicitných deklaráciách. Zároveň sa vyjadril k spolupráci a optimalizácii činnosti pri rôznych kontrolách, ktoré PPA vykonáva.

Alexander Pastorek hovoril o prístupoch SPPK k odznelým problematikám a rozviedol riešenia mliečnej krízy.